

ZÁPIS Z OBHAJOBY DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce:	Světové názory a interpretační komunity v literárním poli Československa 30. let 20. století
Jméno autora:	Mgr. Lukáš Borovička
Studijní obor:	Dějiny české literatury a teorie literatury
Školitel:	Ing. Pavel Janáček, Ph.D.
Oponenti:	prof. PhDr. Jiří Holý, DrSc. Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.
Členové komise:	prof. PhDr. Petr Bílek, CSc. (předseda komise) prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc. (člen komise) doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D. (člen komise) doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D. (členka komise)
Datum obhajoby:	26. 6. 2017, 10:00
Místo obhajoby:	hlavní budova FF UK, náměstí Jana Palacha 2, Praha 1, m. č. 413

PRŮBĚH OBHAJOBY

- 10:03 Prof. Bílek představil přítomné a zahájil obhajobu. Dále vyzval dr. Janáčka, aby seznámil komisi s průběhem studia Mgr. Borovičky.
- 10:04 Dr. Janáček konstatoval, že Mgr. Borovička k obhajobě předložil kvalitní práci. Po celou dobu studia aktivně působil v oboru – vystupoval na konferencích, účastnil se kolektivních projektů, přičemž jeho odborné aktivity se vždy týkaly literatury 30. let a možností její interpretace.
- 10:06 Prof. Bílek požádal Mgr. Borovičku o představení hlavních tezí jeho práce.
- Mgr. Borovička představil metodologická východiska své práce. Vycházel z konceptu světového názoru, který bývá často chápán pejorativně (bývá spojován s vědeckým /marxistickým/ názorem v období socialismu). Mgr. Borovička se při jeho definování inspiroval pojetím Jana Mukařovského, Michala Sýkory (světový názor je utvářen během procesu čtení) a Miloslava Petruska (koncept individuálního světového názoru). Druhým klíčovým konceptem, se kterým Mgr. Borovička pracoval, byla interpretační komunita. V práci se zaměřil na dvě případové studie analyzující dvě interpretační komunity (nešlo o komplexní popis dobového literárního pole): na sociální realisty a autory konzervativního zaměření. Práce měla dva hlavní cíle: 1. rehabilitovat pojem světový názor, 2. ukázat jeho možnosti při interpretaci textů různého typu (v práci se vychází z textů různé povahy: romány, epigramy, publicistika).

- 10:15 Prof. Bílek poděkoval za představení práce a vyzval prof. Holého ke shrnutí podstatných částí oponentského posudku.
- Prof. Holý podotkl, že oceňuje inovativnost disertační práce, která překonává občasnou zahleděnost české literární vědy do sebe sama. Dále přečetl vybrané části svého posudku a na závěr konstatoval, že jeho připomínky nesměřují k podstatě práce a že práci doporučuje k obhajobě s hodnocením prospěl.
- 10:19 Prof. Bílek dále požádal o stanovisko dr. Sýkoru.
- Dr. Sýkora navázal, že i on práci hodnotí stupněm prospěl. Práce je podle něj zdařilý, inspirativní příspěvek k domácímu literárněvědnému myšlení. Za nejcennější považuje druhou kapitolu, která se zabývá možnostmi aplikace pojmu světový názor na literární díla. Dílčí námitkou je skutečnost, že nebyl věnován prostor dílu Györgye Lukácse, které by autorovi umožnilo precizovat pojem světový názor s ohledem na vztah jedince a společnosti. Někdy se totiž zdá, že Mgr. Borovička vychází z předpokladu, že dílo je úspěšně realizovaná intence, a že nepočítá s variantou, že názor vyjádřený v díle je v rozporu s názorem autorovým. Jde ovšem o příspěvek do diskuze, který nezpochybňuje badatelské úsilí Mgr. Borovičky. Dr. Sýkora oceňuje interdisciplinární záběr práce. Po formální stránce je práce rovněž v pořádku.
- 10:24 Prof. Bílek vyzval Mgr. Borovičku, aby reagoval na podněty a otázky z posudků.
- Mgr. Borovička v reakci na posudek prof. Holého uvedl, že sociální realisté „vylučovali“ konzervativce z literatury, avšak že i mezi nimi docházelo k diskurzivním střetům ohledně určitých témat.
- K podnětu, že Nezval přebíral Teigovy koncepty, Mgr. Borovička uznává, že v tomto konkrétním případě Teigeho nezohledňoval.
- Že by docházelo k rozporu mezi deklarovanými a vyjadřovanými názory, se v analyzovaném materiálu neukazovalo. Ve 30. letech byla poptávka po tom, aby autoři „světové názory“ vyjadřovali. Pokud by byla brána v úvahu jiná Nezvalova díla než publicistika, závěry by byly pravděpodobně odlišné (Nezval se vyjádřil, že umělec se nemá nechat svazovat koncepty a že má dát svobodný prostor imagi- naci).
- 10:32 Doc. Heczková se dotázala, zda se nějaké texty „vzpíraly“ zvolenému přístupu. Konzervativci byli disparátní množina, stejná ideová východiska v důsledku společenských událostí na konci 30. let vedla např. Zavřela a Medka k odlišným postojům.
- Mgr. Borovička reagoval, že vycházel z diskurzu časopisu Zvon. Medek je v něm chápán jako „kanonický“ autor, postoj k Zavřelovi je ambivalentní (ceněna kritika prvorepublikového usprádnění, ambivalentní postoj k „já“ v jeho fikčních světech, které se dostává mimo řád).
- Doc. Heczková položila otázku, o jaký druh řádu se jedná.
- Mgr. Borovička odpověděl, že v časopise byly implicitně formulovány čtyři hlavní „požadavky“ na tvorbu: 1. apolitičnost, 2. vymezení se vůči modernímu umění / avantgardě, 3. naplňování konceptu národní kultury (zahrnovalo antisemitské postoje), 4. akcent na etickou hodnotu díla. Čili míněn byl pravděpodobně řád mravní.

- 10:40 Prof. Papoušek vyjádřil pochybnost, zda lze zkoumat světový názor individua. Zkoumat lze pouze performativní řečová vyjádření.
- Mgr. Borovička reagoval, že v práci (konkrétně v případové studii věnované Benjaminu Kličkovi) uvádí, že světový názor se může vyvinout.
- Prof. Papoušek se Mgr. Borovičky dotázal, zda četba Austina a Fische nezpochybnila východiska jeho práce.
- Mgr. Borovička odpověděl, že se oběma autory inspiroval volně, nikoliv doslovně.
- Prof. Bílek podotkl, že při posuzování relevance názorových postulátů je třeba počítat s určitými autorskými strategiemi, např. provokací. Dále položil dvě otázky: 1. Při analýze světového názoru se odkazuje k implikovanému, nebo empirickému autorovi? 2. Lze zobecnit, jaké prvky narativních textů jsou z hlediska určování světového názoru „výživnější“?
- Mgr. Borovička reagoval, že ve většině případových studií vycházel ze světového názoru prezentovaného ve fikčním světě. Dále podotkl, že světový názor nejde „nahlednout“ v úplnosti, při jeho popisu je třeba sledovat pohyb autora v literárním poli z delší časové perspektivy – pak je možné určit posuny, rozpory, strategie. V odpovědi na druhou otázku Mgr. Borovička jmenoval příklad volby prvků vyprávění v Masarykových literárních životopisech.
- Prof. Bílek dodal, že užitečným nástrojem by mohl být rovněž pojem zkušenost, který je stabilizován a který lze chápat jako východisko světového názoru.
- Mgr. Borovička reagoval, že s pojmem zkušenosti takto pracují bruselští badatelé (světový názor = referenční rámec, do nějž je ukládáno to, co získáváme na základě naší zkušenosti).
- 10:54 Doc. Heczková uvedla, že je problematické určovat celkové vyznění díla. např. Čapkův Galén byl interpretován naprosto odlišně (hrdina vs. švejkovský typ).
- Mgr. Borovička reagoval, že by pro interpretaci využil Čapkovi Epištolu k sudetským Němcům.
- Prof. Papoušek se dotázal, zda se v oněch životopisech velikánů, o kterých byla řeč v souvislosti s Masarykem, objevovaly fatalistické motivy.
- Mgr. Borovička odpověděl, že ano, a doplnil příklady, mj. z životopisu Edvarda Beneše.
- Prof. Bílek položil otázku, zda by bylo lze využít koncept světového názoru pro popis současné literatury. Problémem by totiž v tomto případě byla určitá fragmentarizovanost a užívání ironie.
- Mgr. Borovička odpověděl, že by bylo třeba sledovat autorův vývoj v dobovém poli, jeho vyjádření v médiích, reakce na kritiky, účast v polemikách.
- Prof. Holý poznamenal, že pojem světový názor vzhledem k tomu, jak je široce vymezen, generuje podobné problémy jako např. pojem sémantické gesto.
- Doc. Wiendl uvedl, že problém představuje otázka, jaký typ textů brát jako směrodatný, a jako příklad uvedl Zahradníčkovu publicistiku v kontrastu k jeho Kourhým.

- 11:06 Mgr. Borovička uzavřel, že nechtěl dospět k definitivním pravdám, které by byly závazné a všeobecně platné. Pouze individuální přístup a individuální náhled na literaturu/svět opřený o analýzu určitého typu textů může být východiskem pro diskuzi. V těchto intencích chápe svou práci.
- 11:08 Prof. Bílek uzavřel diskuzi. Poděkoval Mgr. Borovičkovi a konstatoval, že diskuze otevřela řadu metodologických otázek a že Mgr. Borovička prokázal schopnost na tyto otázky reagovat. Dále požádal, aby se všichni kromě posuzovatelů a členů komise odebrali mimo místnost, aby se komise mohla poradit o výsledku a hlasovat.
- 11:18 Prof. Bílek oznámil Mgr. Borovičkovi výsledek hlasování: Prof. Bílek pogratoval autorovi práce k získání titulu Ph.D. a ukončil obhajobu.

Zapsal: Mgr. Ivan Kafka

prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.
(předseda komise)

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.
(člen komise)